

Дефініційний аналіз лексеми «PERSUASION»

Статтю присвячено дефініційному аналізу лексеми «persuasion» в англійській мові. Змодельовано дефініційну структуру лексеми, що дало можливість виокремити її домінуючий та периферійний складники завдяки корпусному – British National Corpus (BNC), Brigham Young University–British National Corpus (BUY–BNC) і Corpus Of Contemporary American (COCA) – аналізу іменникових лексем на позначення «persuasion». Наведено показники частотності лексем на позначення «persuasion» у різних жанрах англійської мови.

Ключові слова: лексема, дефініційний аналіз, структура значення, частота, когнітивна семантика, мовний корпус.

Постановка наукової проблеми та її значення. Лінгвокогнітивістика є частиною когнітивних наук (когнітивної психології, філософії, лінгвістики та кібернетики), яких об'єднує спільне завдання пояснити процеси організації та функціонування людської когніції. Когнітивна семантика як напрям когнітивної лінгвістики досліджує ментальні аспекти явищ семантики. Моніка Фрідріх Фрізель трактує когніцію як «ментальну систему знань» [5, с. 10], сукупність усіх психічних структур і процедур, властивих людині. Знання про світ зберігаються в нашій «когніції» у вигляді концептів. Концепт «persuasion» представлений домінуючою лексемою «persuasion» в англійській мові.

Актуальність дослідження визначається потребою розробки лексичної та функціональної семантики мовних одиниць, які вербалізують зазначений концепт.

Мета нашого дослідження – дефініційний аналіз лексеми «persuasion» у системі мови та структурі дискурсу.

Для цього потрібно:

- виокремити лексеми зі спільним компонентом «persuasion»;
- провести дефініційний аналіз значення лексеми «persuasion»;
- порівняти та провести кількісний аналіз лексем на позначення «persuasion», зареєстрованих у мовних корпусах BUY–BNC, BNC та COCA.

Предметом дослідження слугують лексико-семантичні та функціонально-семантичні зв'язки складників ЛСП «persuasion» у системі мови та структурі дискурсу.

Матеріал дослідження – 10 тлумачних словників і три корпуси англійської мови.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів. Аналіз концепту, а тим більше концептосфери «персуазивність», слід розпочинати з аналізу його дефініції, що лежать в основі подальшого значення концепту «персуазивність». Як стверджує Ю. Н. Караулов у своїй праці «Лінгвістичне конструювання і тезаурус мови», «інверсія відносин найменування, при якій думка рухалася б від слова до значення (сигніфікату), утворює відносини інтерпретуючого типу, які є дуже близькими до відношення тотожності. Повідомляючи про те, що означає слово, ми не тільки поєднуємо звук зі змістом, але ніби прирівнюємо значення слова до його тлумачення за допомогою інших слів» [2, с. 278]. Трактуючи наведену вище думку А. П. Бабушкін у статті «Концепти різних типів в лексиці і фразеології та методика їх виявлення» зазначає: «Якщо праву та ліву частини словникової статті одномовного тлумачного словника позначити як пояснюване та пояснююче, то в ідеалі, права частина повинна містити той самий набір сем, що і пояснюване» [1, с. 53]. Сема/компонент у цьому випадку розглядається як елементарна змістовна одиниця семіми – «ідеального утворення», на противагу лексеми – «матеріального утворення». Отже, враховуючи інверсію відносин найменування, А. П. Бабушкін зазначає, що «ідеальна сутність концепту вловлюється словом і дублюється у його визначенні» [1, с. 53–54]. Відповідно, у самому слові, і в його вербальній дефініції фіксується результат людського пізнання, що доводить потребу проведення дефініційного аналізу.

Як зазначає М. П. Кочерган, концепти зазвичай «досліджуються на основі сполучуваності, переважно предикативної, рідше – атрибутивної, комплементарної, а інколи враховуються різноманітні широкі мовні контексти (фольклорні, художні, публіцистичні та інші твори)» [3, с. 25–26].

Для визначення структури значення лексеми «персуазивність» слід провести її дефініційний аналіз, який базується на дефініції іменникової лексеми «persuasion», представленій у п'яти англійських та п'яти британських словниках. Основні вибрані лексеми було занесено в таблицю 1 та зіставлено з відповідними словниками.

Таблиця 1

Дефініційний аналіз лексеми «persuasion»

	Synonyms	E LED	O.D O.D.	Macm.D	C Collins D.	Webbs.D.	C Cam. D.	Cam. D.	Ox. Am.D.	Newbury House D.	Am. Her. D.
1	the act of persuading	+	+	-	+	+	+	-	+	+	+
2	particular type of belief	+	+	+	+	-	-	-	+	+	-
3	set of beliefs	-	+	-	-	-	-	+	-	+	-
4	the process of persuading	+	+	+	-	+	-	-	-	-	-
5	the power to persuade	-	+	+	+	-	-	-	-	+	+
6	an opinion held with complete assurance	-	-	-	+	+	-	-	-	-	-
7	persuading argument	+	-	-	-	+	-	-	-	-	-

У результаті проведеного дефініційного аналізу отримано такі результати: складову дефініцію «the act of persuading» зареєстровано у восьми словниках із 10, компонент «particular type of belief» (6) становить першу периферію, компоненти «the process of persuading» (4) та «the power to persuade» (4) складають другу периферію, третю периферію утворюють такі компоненти: «set of beliefs» (3), «an opinion held with complete assurance» (2), «a persuading argument» (2).

Порівняймо результати дефініційного аналізу «persuasion» із частотністю вживання дієслівних лексем на позначення «persuasion» за допомогою British National Corpus (загальний обсяг слововживань – 100 млн слів). А далі проведемо кількісний аналіз уживання дієслівних лексем на позначення «persuasion» у різних жанрах дискурсу за мовними корпусами BYU–BNC – British English (100 млн. слововживань) та COCA – American English (450 млн слів) [4].

Частота вживання в різних регістрах за мовним корпусом BYU–BNC (British English): на першому місці – «fiction» (17), 2 – «popular magazines» та «academic» (16), 3 – «newspaper» (11), 4 – «spoken» (10). Частота слововживань у різних регістрах за мовним корпусом COCA (American English): загальна кількість слововживань – 404; на першому місці регістр – «popular magazines» (84), другому – «spoken» (83), третьому – «fiction» (79), «newspaper» (79), «academic» (79).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, дефініційний (за тлумачними словниками) та кількісний аналізи (за мовними корпусами BYU–BNC та COCA) компонента на позначення «persuasion» підтвердило, що домінантною лексемою зазначеного концепту виступає лексема «cause». За даними дослідження мовних корпусів BYU–BNC та COCA домінантною лексемою є «make», хоча компонент «cause» в її структурі значення міститься на периферії. Справа в тому, що отримані результати потребують дослідження лексичної та функціональної семантики лексеми «make». Ця розбіжність у домінантній лексемі і зумовлює перспективу подальших досліджень у цьому напрямі.

Джерела та література

1. Бабушкин А. П. Концепты разных типов в лексике и фразеологии и методика их выявления / А. П. Бабушкин // Методологические проблемы когнитивной лингвистики. – Воронеж : ВГУ, 2001. – С. 52–57.
2. Караулов Ю. Н. Лингвистическое конструирование и тезаурус літературного языка / Ю. Н. Караулов. – М. : Наука, 1981. – 366 с.
3. Кочерган М. П. Мовознавство на сучасному етапі / М. П. Кочерган // Дивослово. – 2003. – № 5. – С. 24–29.
4. British National Corpus [Electronic resource]. – Mode of access : <http://corpus.byu.edu/bnc/>
5. Schwarz-Friesel M. Kognitive Semantik – State of the Art und Quo vadis? / M. Schwarz-Friesel (Hrsg.) // Kognitive Semantik: Ergebnisse, Probleme, Perspektiven. – Tübingen : Narr, 1994. – S. 9–17.

Веренько Михаил. Дефиниционный анализ лексемы «PERSUASION». Данная статья посвящена дефиниционному анализу лексемы «persuasion». Актуальность исследования определяется необходимостью разработки лексической и функциональной семантики языковых единиц, которые вербализуют указанный концепт. Целью данного исследования является дефиниционный анализ лексемы «persuasion», в системе языка и структуре дискурса. Материал исследования – 10 толковых словарей и три корпуса английского языка. Смоделирована дефиниционная структура лексемы, что позволило выделить доминантную и периферийные составляющие благодаря корпусному исследованию лексем для обозначения «persuasion» в Британском национальном корпусе (BNC), варианте Британского национального корпуса (BYU BNC), подготовленном в Университете Бриггема Янга и Современном американском английском корпусе (COCA). Представлены количественные показатели указанных лексем в разных жанрах английского языка.

Ключевые слова: лексема, дефиниционный анализ, структура значения, частота, когнитивная семантика, языковой корпус.

Veren'ko Myhaylo. Definitional analysis of the lexeme «PERSUASION». The present paper is a study of the lexeme «persuasion». The actuality of the given paper is determined by the need to develop the study of lexical and functional semantics of linguistic units which verbalize the mentioned concept. The purpose of this research is definitional analysis of the component «persuasion», in the system of language and the structure of discourse. The object of the research are lexical-semantic and functional components of semantic units of LSF «persuasion» in the language system and the structure of discourse. The subject of the research – 10 dictionaries and 3 corpora of the English language. The definition and its constituents are determined to reveal their status – dominant and periphery. The quantitative features of the lexemes in different registers (genres) are given thanks to the various corpora: British National Corpus (BNC), Brigham Youth University British National Corpus (BYU–BNC), and Corpus Of Contemporary American (COCA) of the English language.

Key words: lexeme, definition analysis, meaning structure, frequency, cognitive semantics, language corpus.

Стаття надійшла до редколегії
21.03.2013 р.

УДК 802.5:413.164

Валерій Вигівський

Структурно-семантичні особливості англомовних військових омофраз

У статті представлено структурно-семантичні параметри військових омофраз з огляду на недостатність вивчення явища омофразії у контексті сучасних лінгвістичних парадигм. Визначено лінгвістичний статус омофразії, найчастотніші структурні моделі військових омофраз та їх семантичне наповнення. Здійснено системний опис особливостей внутрішньої організації військових омофраз із застосуванням принципу моделювання словосполучень на частиномовному рівні та розподіл кількісного співвідношення омофразних словосполучень різних класів. Обґрунтовано комплекс інтра- та екстралінгвістичних чинників військової омофразії.

Ключові слова: омофразія, військові омофрази, словосполучення, структурна модель, акроніми.

Постановка наукової проблеми та її значення. Комплексний підхід у межах сучасної системно-функціональної парадигми лінгвістичного знання поєднує вивчення структурно-семантичних, прагматичних та стилістичних властивостей номінативних одиниць англійської мови.